Якось у Літл-Року найбільший на всьому Заході сучий син і шахрай Монтегю Сільвер каже мені:

Якщо ти, Біллі, колись виживеш із розуму і відчуєш, що вже застарий чесно дурити голови дорослим людям, то чеши тоді до Нью-Йорка. У нас на Заході йолопи з'являються на світ божий щохвилини, зате в Нью-Йорку вони плодяться без ліку, як пуголовки в теплій воді!

Минуло два роки, і ось я помічаю, що вже почав забувати імена російських адміралів, а на лівій скроні у мене проступило кілька сивих волосин. Бачу, пора скористатися порадою Сільвера.

І ось одного дня, десь в обідню пору, прикотив я до Нью-Йорка й пішов потинятися по Бродвею. Коли глядь — леле, та це ж сам Сільвер! Стоїть собі під готелем, прихилившись плечем до стіни, і наводить шовковою хустинкою на нігтях блиск. А сам такий вифранчений, ніби щойно вийшов з галантерейної крамниці.

— Склероз чи стареча неміч? — питаю.

— О, Біллі! — зрадів Сільвер.— Радий тебе бачити. Так, я вирішив, що на Заході всі стали надто розумні. А Нью-Йорк я залишив собі якраз на закуску. Щоправда, обдирати нью-йоркців — це, звісно, останнє діло. Вони ж ніколи не зроблять тобі нічого поганого і пальчиком не зачеплять, навіть нічого такого не подумають. Я б не хотів, аби моя матуся дізналася, що її синок витрушує кишені у придуркуватих. Не так вона мене виховувала!

— Он що! Виходить, у приймальні пана спеціаліста вже товпляться охочі вивернути свої кишені?

— Товпитися не товпляться,— відповідає Сільвер.— Тепер це діло не треба дуже рекламувати. Я ж тут тільки місяць. Однак почати вже

готовий. І всі учні недільної школи Віллі Манхеттена, що виявили бажання зробити свій внесок у моє благородне діло, навіть сподіваються побачити свої фото в "Івнінг дейлі".

— Цей місяць я вивчав Нью-Йорк,— провадить далі Сільвер,— щодня читав газети і тепер знаю місто незгірш, ніж коти в муніципалітеті знають звички чергового полісмена. Тут такі люди, що як трохи загавишся підмести у них кишеню, то вони одразу гуп! на землю і ну верещати та дригати ногами. Та ходімо краще до мене, Біллі, я розкажу тобі все до ладу. Задля нашої дружби ми візьмемося за це місто разом.

І Сільвер повів мене до себе в готель. Чого тільки не було в його номері! Цілі завали.

— Є багато способів видурити грошики в цих столичних йолопів,— розповідає Сільвер.— Більше навіть, ніж способів варити рис у Чарлстоні, що в Південній Каролініі. Цих бевзів можна купити на що завгодно. У більшості з них мізки набакир. Чим більше вони знають, тим менше розуміють. Оце тільки недавно один чоловік продав Дж. П. Моргану намальований олією портрет Рокфеллера-молодшого, а сказав, що то знаменита картина Андреа дель Сарто "Іоанн Хреститель замолоду"!

— Бачиш он там у кутку паку друкованого мотлоху? Це, Біллі, справжні золоті розсипи. Одного дня я почав був їх продавати, та вже за дві години торгівлю довелося припинити. Спитаєш чому? Бо мене арештували за те, що я влаштував на вулиці мало не мітинг. У черзі й справді вже доходило до бійки. По дорозі до дільниці я примудрився ще продати пачку цієї мури полісменові. Але потім зняв цю штуку з продажу. Не хочу, щоб люди віддавали мені гроші просто так. Хочу, щоб вони хоч трохи поворушили мізками, бо інакше це вражає моє почуття власної гідності. Я хочу, щоб вони бодай спробували вгадати, якої літери бракує в слові "Чік-го" або прикупити карту до пари дев'яток, перше ніж віддати мені хоч цент з свого гаманця.

А потім мені трапилася ще одна махінація, тільки ж така вже легенька, що просто довелося від неї відмовитися. Бачиш на столі он ту пляшку синього чорнила? Витатуював я, значить, на руці якір, приходжу в банк і кажу, що я — небіж адмірала Дьюї. Мені одразу запропонували тисячу доларів готівкою на чек з ім'ям дядечка. Та, на жаль,— я не знав дядечкового імені! Тепер ти сам бачиш, як усе-таки легко працювати в цьому місті. А щодо простих злодіїв, то їх не заманиш до будинку доти, доки на столі не стоятиме гаряча вечеря й не чекатиме обслуга з університетською освітою. В цьому місті можеш де завгодно і кому завгодно зробити з черева решето, а потім такий випадок усе одно назвуть словесною образою чи просто хуліганством.

— Слухай, Монті,— кажу я, тільки-но Сільвер спинився перевести дух, — може, ти змалював і правдиву картину Манхеттена. Одначе я сумніваюсь. Я тут, правда, всього дві години, але мені не здалося, що місто — як спіла вишенька, лишилося тільки зірвати її. Як на мене, то в Нью-Йорку саме бракує rus in urbe[1]. Мене б влаштовувало куди більше, якби в людей тут стирчала в чубах солома і вони любили вдягатись у вельветові жилети й носити в кишеньці годинник завбільшки з кулак. Мені здається, що не такі вже вони простачки.

— Тоді з тобою все ясно, Біллі,— каже Сільвер.— Тут з усіма переселенцями так. Це правда — Нью-Йорк більший від Літл-Рока чи Європи, і на приїжджого чоловіка він наводить жах. Але дарма, це в тебе мине. Я ж кажу, часом аж рука свербить надавати людям по пиці за те, що вони не надсилають мені своїх грошей, складених у кошики для білизни й побризканих зверху отрутою від комах? Ох, як я не люблю виходити по гроші на вулицю! А знаєш, хто носить у цьому місті діаманти? Отож-бо. Жінки шахраїв і наречені злодюг. Обчухрати нью-йоркців легше, ніж вишити на дитячому слинявчику голубу троянду. Мене тільки одне турбує: щоб не поламати сигар, коли кишені будуть напхані двадцятками.

— Сподіваюся, Монті, ти знаєш, що робиш,— кажу я.—Та, як на мене, краще сидіти в Літл-Році, зате з синицею в руці. Навіть якщо урожай там

бідненький, не важко знайти кількох фермерів, котрі поставлять свій підпис під клопотанням про будівництво нової пошти, а той папір можна потім зареєструвати в окружному банку й вибити сотні дві доларів. А тут у людей, здається, надто розвинене почуття самозбереження і скупість. Боюся, що для такої гри ми з тобою мало треновані.

— А ти не бійся,— відповідає Сільвер.— Я знаю цей Роззявіль під Йолоптауном так само добре, як те, що Північна річка — це Гудзон, а Східна річка — зовсім не річка[2]. Та тут за чотири квартали від Бродвею живуть люди, які в своєму житті, крім хмарочосів, ніяких будинків і не бачили. Метикуватий, енергійний житель Заходу за якихось три місяці неодмінно зверне на себе увагу, достатню для того, щоб заслужити ласки Джерома або невдоволення Лоусона...

— Досить гіпербол,— кидаю я.— Краще скажи:-ти знаєш якийсь нескладний спосіб видурити в суспільства долар-два, але так, щоб не звертатися до Армії спасіння і не зомлівати на сходах у міс Еллен Гулд?

— Хоч десять способів! — каже Сільвер.— Скільки в тебе капіталу, Біллі?

— Тисяча,— відповідаю.

— А в мене тисяча двісті,— каже Сільвер.— Складемось і візьмемося за великий бізнес. Є стільки способів заробити мільйон, що я просто не знаю, з якого почати.

На другий день уранці Сільвер зустрічає мене біля готелю врочистий, збуджений, радісний, аж сяє.

— Сьогодні пополудні,— каже,— зустрічаємося з самим Дж. П. Морганом. Тут у готелі я знаю одного чоловіка, то він хоче нас познайомити. Це Морганів приятель. Каже, що той дуже любить людей із Заходу.

— Дуже мило,— відповідаю.— Це вже на щось схоже. Буду радий познайомитися з містером Морганом.

— Авжеж,— киває головою Сільвер,— нам не завадить завести деякі знайомства серед фінансових королів. Мені подобається, що в Нью-Йорку так привітно зустрічають приїжджих.

Сільверового знайомого звали Клейном. О третій годині Клейн привів свого приятеля з Уолл-стріту в номер Сільвера. "Містер Морган" був трохи схожий на своє зображення на портретах, ліва нога у нього була обмотана волохатим рушником, і ходив він з палицею.

— Містер Сільвер, містер Пескад,— знайомить нас Клейн.— Думаю, джентльмени,— веде він далі,— називати ім'я найбільшого фінансового...

— Годі тобі, Клейне,— спиняє його містер Морган.— Радий з вами познайомитися, джентльмени. Мене дуже цікавить Захід. Клейн сказав, що ви з Літл-Рока. Якщо не помиляюсь, у мене в тих краях є кілька залізниць. А якщо хтось із вас, хлоп'ята, має бажання перекинутися в покер, то я...

— Слухай, Пірпонте,— перебиває його Клейн,— ти що, забув?

— О, даруйте, джентльмени! — похоплюється Морган.— Відколи мене мучить подагра, я часом граю вдома з приємною компанією в карти. А хто з вас, літлрокців, чув там про Одноокого Пітера? Він жив у Сіетлі, Нью-Мексіко.

Не встигли ми відповісти, як містер Морган почав бігати по кімнаті туди-сюди, гупати палицею по підлозі й голосно лаятись.

— Що таке, Пірпонте — всміхається Клейн.— Сьогодні на Уолл-стріті хтось намагається збити курс ваших акцій?

— Який там у біса курс акцій! — кричить містер Морган.— Це я через оту картину. Саме згадав про неї. Я послав свого агента аж у Європу, щоб купив її. Сьогодні одержав від нього телеграму. Пише, що не може знайти картини в усій Італії. А я б уже завтра дав за неї п'ятдесят тисяч доларів. Та що п'ятдесят — усі сімдесят п'ять! Я дав своєму агентові a la carte купити картину за будь-які гроші. Просто не розумію, чому картинні галереї допускають, щоб да Вінчі...

— О містере Морган,— каже Клейн,— а я думав, що ви вже зібрали всього да Вінчі.

— А що то за картина, містере Морган? — питає Сільвер.— Певно, така велика, що буде на всю стіну хмарочоса "Праска"?

— Боюся, ви розумієтесь у мистецтві, як куряче гузно, містере Сільвер,— відповідає Морган.— Завбільшки вона двадцять сім дюймів на сорок два і називається "Кохання спочиває". А намальовано на ній гурт дівчат-манекенниць, які танцюють тустеп на березі лілової річки. В телеграмі сказано, що картину, мабуть, уже вивезли до Америки. А без неї моя колекція не повна. Ну, бувайте здорові, джентльмени. Наш брат фінансист повинен рано лягати й рано вставати.

Містер Морган із Клейном узяли кеб і поїхали. А ми з Сільвером завели мову про те, які ж прості й довірливі бувають великі люди. Сільвер зауважив, що обібрати такого чоловіка, як містер Морган, було б просто ганьба. А я відповів, що, на мою думку, це було б скоріше необачно.

Після обіду Клейн запропонував нам пройтися по місту, і ми втрьох — я, він і Сільвер — вирушили на Сьому авеню оглянути тамтешні визначні місця. Дорогою Клейн побачив у вітрині лихваря, запонки і запалився бажанням їх купити. Ми з Сільвером зайшли з ним до крамниці.

Коли ми повернулися в готель і Клейн пішов до себе в кімнату, Сільвер раптом підскочив до мене і, розмахуючи руками, вигукнув:

— Ти бачив, Біллі? Ти бачив її?

— Кого? — питаю.

— Таж картину, яку шукає Морган! Вона висить у крамниці лихваря, над самісіньким його столиком. Я тільки не хотів при Клейні нічого казати. Це та сама, щоб я вмер! Дівиці як живі, з тих, що носять спіднички сорок шостого розміру. Але там вони без спідничок, стоять собі на березі річки і так знудьговано переставляють ногами. Скільки там містер Морган збирався дати за картину? Невже тобі й це треба розжовувати? Вони там у крамниці, либонь, і самі не знають, який скарб висить у них над головою!

Другого ранку, не встиг ще лихвар відчинити своєї крамниці, а ми з Сільвером уже під дверима. Так наче хоч зараз ладні скинути з плеча й віддати за пляшку вихідний костюм. Заходимо в крамницю й починаємо нібито розглядати ланцюжки до годинників.

— А що то у вас за мазанина висить? — питає ніби між іншим Сільвер лихваря.— Ота руденька ціпочка з гострими лопатками нічогенька. Я б дав за неї доларів два, ще й з чвертю. Тільки ж ви ще перекинете й розіб'єте котрусь із своїх витребеньок, як почнете знімати картину.

Лихвар, мовчки показуючи нам срібні ланцюжки, всміхнувся.

— Цю картину,— каже,— рік тому заставив у мене один джентльмен з Італії. Я дав йому під неї п'ятсот доларів. Це "Кохання спочиває" Леонардо да Вінчі. А два дні тому термін викупу минув, і тепер я можу продати її як невикуплену заставу. Погляньте ось на цей ланцюжок, тепер такі дуже модні.

Через півгодини ми з Сільвером заплатили лихвареві дві тисячі доларів, узяли картину і вийшли з крамниці. Сільвер найняв кеб і помчав

з картиною до контори Моргана. А я повернувся в готель і сів чекати Сільвера. Він прийшов за дві години.

— Ну що, застав містера Моргана? — питаю.— Скільки ти взяв у нього за картину?

Сільвер сідає до столу й починає мовчки перебирати китиці скатертини.

— Щиро кажучи, містера Моргана я й не бачив,— нарешті озивається він.— Річ у тім, що містер Морган уже цілий місяць як у Європі. Але ось що шкребе мені душу, Біллі: в усіх універсальних магазинах продається ця сама картина, навіть у рамці, і коштує вона три долари й сорок вісім центів. А за саму рамку загадують три з половиною долари. Оцього вже я ніяк не можу втямити.

[1] Сільський елемент у місті (лат.).

[2] Північна річка — нижня течія Гудзону, Східна річка — протока між островами Манхеттен і Лонг-Айленд.